

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheskas koda)

5. detsember 2013*

Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala — Määrus (EÜ) nr 805/2004 — Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta — Otsuse täitekorraldusena kinnitamise nõuded — Olukord, kus otsus kahe väljaspool äri- või kutseala tegutseva isiku vahelise vaidluse kohta on tehtud võlausaldaja liikmesriigis

Kohtuasjas C-508/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Landesgericht Salzburgi (Austria) 31. oktoobri 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. novembril 2012, menetluses

Walter Vapenik

versus

Josef Thurner,

EUROOPA KOHUS (üheskas koda),

koosseisus: koja president M. Safjan (ettekandja), kohtunikud J. Malenovský ja A. Prechal,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

- Austria valitsus, esindaja: A. Posch,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vlácil,
- Saksamaa valitsus, esindaja: T. Henze,
- Euroopa Komisjon, esindajad: W. Bogensberger ja A-M. Rouchaud-Joët,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (EÜT L 143, lk 15; ELT eriväljaanne 19/07, lk 38), artikli 6 lõike 1 punkti d tõlgendamist.
- 2 Taotlus esitati seoses kaebusega, mille W. Vapenik (elukoht Salzburg (Austria)) esitas kohtulahendi peale jätta rahuldamata tema avaldus väljastada Euroopa täitekorraldus J. Thurneri (elukoht Ostende (Belgia)) suhtes tehtud tagaseljaotsuse kohta, kuna viimati nimetatud isik on tarbija ja hagi tema vastu ei esitatud tema elukohaliikmesriigis.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 805/2004

- 3 Määruse nr 805/2004 põhjendustes 8, 9 ja 20 on kirjas:

„(8) Euroopa nõukogu võttis Tampere resolutsioonides arvesse, et ligipääsu jõustamist muus liikmesriigis kui liikmesriigis, kus otsus on langetatud, tuleks kiirendada ja lihtsustada, loobudes mis tahes vahepealsetest meetmetest, mida rakendatakse enne täitmisele pööramist liikmesriigis, milles jõustamist taotletakse. Kohtuotsust, mis on päritolukohtus kinnitatud Euroopa täitekorraldusena, tuleks jõustamisesmärgidel kohelda kui otsust, mis on tehtud liikmesriigis, milles jõustamist taotletakse. [...] Selliste kohtuotsuste täitmisele pööramise korda reguleerib jätkuvalt siseriiklik õigus.

(9) Selline menetlus peaks pakkuma olulisi eeliseid võrreldes nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42; muudetud komisjoni 21. augusti 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 1496/2002 (EÜT L 225, lk 13; ELT eriväljaanne 19/06, lk 60), kuna teises liikmesriigis puudub vajadus kohtu heakskiidule, mis tooks kaasa viivitusi ja kulusid.

[...]

(20) Euroopa täitekorralduse kinnitamise rakendamine on [võlausaldajale] vabatahtlik vaidlustamata nõuete korral, kes võib selle asemel valida tunnustamise ja täitmisele pööramise süsteemi, mida on kirjeldatud määru (EÜ) nr 44/2001 või ühenduse mõnes muus juriidilises dokumendis.” [Täpsustatud tõlge.]
- 4 Määruse artikli 1 sõnastus on järgmine:

„Käesoleva määruse eesmärgiks on luua Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuetele, mis lubaks, kehtestades selleks miinimumstandardid, kohtuotsuste ning ametlike juriidiliste dokumentide vaba ringlust kõikides liikmesriikides ilma mis tahes vahemenetlusteta, mida oleks liikmesriigis vaja kehtestada enne kohtuotsuse tunnustamist ja täitmisele pööramist.”
- 5 Määruse artikli 3 lõige 1 sätestab:

„Käesolevat määrust kohaldatakse vaidlustamata nõudeid käsitlevate kohtuotsuste ning ametlike juriidiliste dokumentide suhtes.

Nõue on vaidlustamata kui:

- a) võlgnik on selgesõnaliselt väljendanud oma nõusolekut omaksvõtuga või otsusega, mis on kohtu poolt heaks kiidetud või koostatud kohtumenetluste käigus või
 - b) võlgnik ei ole kunagi päritoluliikmesriigi seaduse oluliste menetlustingimustega kooskõlas olevat vastuväidet esitanud või
 - c) võlgnik ei ole ilmunud või esindatud vastavat nõuet puudutaval kohtumenetlusel pärast esialgse vastuväite esitamist kohtumenetluse käigus, eeldusel, et nimetatud käitumine võrdub nõude või võlgniku esitatud väidetavate faktide möönmisega vastavalt päritoluriigi seadustele või
 - d) võlgnik on oma nõusolekut selgesõnaliselt ametlikus juriidilises dokumendis väljendanud.”
- 6 Sama määruse artikli 6 „Euroopa täitekorraldusena kinnitamise nõuded” lõige 1 sätestab:

„1. Liikmesriigis esitatud vaidlustamata nõude otsus kinnitatakse päritoluriigi kohtus vastava avalduse põhjal igal ajal Euroopa täitekorraldusena, kui:

- a) otsus on päritoluriigis täitmisele pööratav ja
 - b) otsus ei ole vastuolus määruse (EÜ) nr 44/2001 teise peatüki 3. ja 6. jaos sätestatud kohtualluvuse reeglitega ja
 - c) päritoluliikmesriigi kohtumenetlused vastavad III peatükis sätestatud nõudmistele, kui on esitatud vaidlustamata nõue vastavalt artikli 3 lõike 1 punktides b või c sätestatud tähendusele ja
 - d) otsus langetati liikmesriigis, mis on võlgniku alaliseks elukohaks määruse (EÜ) nr 44/2001 artikli 59 määratletud tähenduses juhtudel, kui
 - nõue on vaidlustamata artikli 3 lõige 1 punktide b või c määratletud tähenduses ja
 - nimetatud otsus viitab isiku (tarbija) poolt sõlmitud lepingule eesmärgil, mida võiks pidada võlgniku ametist või elukutsest väljaspool olevaks ja
 - võlgnik on tarbija.”
- 7 Määruse nr 805/2004 III peatükis on kehtestatud miinimumstandardid vaidlustamata nõuete menetluse korral.
- Määrus nr 44/2001*
- 8 Määruse nr 44/2001 põhjenduses 13 on märgitud:
- „Kindlustus-, tarbija- ja töölepingute puhul tuleks nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad.”

- 9 Määruse nr 44/2001 II peatüki 4. jao artikli 15 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Küsimustes, mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel [...], kui tegemist on:

- a) kaupade järeelmaksuga müügi lepinguga, või
- b) osamaksudena tasutava laenu või kaupade müügi rahastamiseks antava muud liiki krediidi lepinguga või
- c) kõigil ülejäänud juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis kutse- või äritegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.”

- 10 Määruse artikli 16 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Tarbija võib alata menetluse teise lepinguosalise vastu selle liikmesriigi kohtutes, kus on nimetatud osalise alaline elukoht, või selle paiga kohtutes, kus on tarbija enese alaline elukoht.

2. Teine lepinguosaline võib alata menetluse tarbija vastu üksnes selle liikmesriigi kohtutes, kus on tarbija alaline elukoht.”

- 11 Sama määruse artikli 35 lõige 1 sätestab, et „[o]tsust ei tunnustata [...] juhul, kui see on vastuolus II peatüki 3., 4. või 6. jao sätetega”.

- 12 Määruse nr 44/2001 II peatüki 3., 4. ja 6. jagu näevad ette eeskirjad, milles kehtestatakse kohtualluvus kindlustusasjade puhul, kohtualluvus tarbijalepingute puhul ja [erandlik kohtualluvus]. [Täpsustatud tõlge.]

- 13 Määruse artikli 43 lõige 1 sätestab:

„Kumbki pool võib täitmismääruse taotluse kohta tehtud otsuse edasi kaevata.”

- 14 Määruse artikli 45 lõige 1 sätestab:

„Kohus, kellele esitatakse artikli 43 või artikli 44 alusel apellatsioonkaebus, keeldub kohtuotsuse täidetavaks kuulutamisest või tühistab selle ainult artiklites 34 ja 35 sätestatud põhjustel. Kohus teeb oma otsuse viivitamata.”

Määrus (EÜ) nr 593/2008

- 15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I”) (ELT L 177, lk 6) põhjendustes 23 ja 24 on märgitud:

„(23) Kui leping on sõlmitud nõrgema poolega, siis tuleks seda poolt kaitsta rahvusvahelise eraõiguse normidega, mis on tema huvide suhtes soodsamad kui üldnormid.

(24) Tarbijalepingu puhul peaks rahvusvahelise eraõiguse normi alusel olema võimalik vähendada kulusid, mis on seotud tarbijalepingu vaidluste lahendamisega, sest tavaliselt on sellised vaidlused seotud väikeste summadega, ning võtma arvesse kaugmüügimeetodite arengut. Ühtsuse

tagamiseks määrusega (EÜ) nr 44/2001 on ühelt poolt vajalik, et tarbijakaitse eeskirja kohaldamise eeltingimusena osutataks „suunatud tegevuse” mõistele, ning teiselt poolt, et seda mõistet tõlgendataks määruses (EÜ) nr 44/2001 ja käesolevas määruses ühtemoodi [...]”.

16 Selle määruse artikli 6 lõige 1 on sätestatud järgmiselt:

„[...] [L]eping, mille füüsiline isik on sõlminud oma tegevus- või kutsealast välja jääval eesmärgil („tarbija”) teise isikuga, kes tegutseb oma tegevus- või kutsealal („kutseala esindaja”), [on] reguleeritud selle riigi õigusega, kus on tarbija harilik viibimiskoht, tingimusel et kutseala esindaja:

- a) teostab oma majandus- või kutsetegevust riigis, kus on tarbija harilik viibimiskoht, või
- b) kutseala esindaja suunab mis tahes viisil sellised tegevused kõnealusesse riiki või mitmesse riiki, mille hulka kuulub ka kõnealune riik,

ning et leping jääb nende tegevuste raamesse.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

17 Eelotsusetaotlusest nähtub, et W. Vapenik palus Bezirksgericht Salzburgile (Austria) esitatud hagi mõista tema ja J. Thurneri vahel sõlmitud laenulepingu alusel viimaselt koos intressi ja lisakuludega välja 3158 eurot. Ta esitas selle hagi nimetatud Austria kohtule, kuivõrd tegemist on lepingupoolte valitud täitmiskoha järgse kohtuga. Lepingu sõlmimise ja hagi esitamise ajal ei tegelenud kumbki pool äri- või kutsetegevusega.

18 Vaatamata sellele, et kohtutäitur toimetas kohtukutse J. Thurnerile Belgias kätte, ei ilmunud viimane kohtuistungile. Bezirksgericht Salzburg tegi seepeale tagaseljaotsuse. Asjaomane otsus toimetati J. Thurnerile posti teel kätte ja viimane seda ei vaidlustanud, mistõttu tagaseljaotsus on jõustunud ja täitmisele pööratav.

19 W. Vapenik esitas määruse nr 805/2004 alusel seejärel Bezirksgericht Salzburgile avalduse väljastada selle tagaseljaotsuse kohta Euroopa täitekorraldus. Nimetatud kohus jättis määruse artikli 6 lõike 1 punktide d tuginedes selle avalduse rahuldamata, leides seejuures, et hagi J. Thurneri kui tarbija vastu ei esitatud liikmesriigis, kus on tema alaline elukoht.

20 W. Vapenik esitas selle lahendi peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule kaebuse, väites et määruse nr 805/2004 artikli 6 lõike 1 punktides a–c esitatud Euroopa täitekorralduse väljastamise nõuded on täidetud, kuna laenuleping sõlmiti kahe üksikisiku vahel. Määruse artikli 6 lõike 1 punkt d, mis näeb ette, et see täitekorraldus väljastatakse juhul, kui tarbija lepingupartner tegutseb oma äri- või kutseala raames, ei ole põhikohtuasjale seega kohaldatav.

21 Neil asjaoludel otsustas Landesgericht Salzburg kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse [...] nr 805/2004 artikli 6 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et kõnealune säte laieneb vaid ettevõtja kui võlausaldaja ja tarbija kui võlgniku vahelistele lepingutele, või piisab sellest, et vähemalt võlgnik on tarbija, millest tulenevalt on säte kohaldatav ka tarbija poolt teise tarbija vastu esitatud nõuetele?”

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas määruse nr 805/2004 artikli 6 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav ka lepingutele, mille kaks isikut on sõlminud väljaspool oma äri- või kutsetegevust.
- 23 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõttega seonduvatest nõuetest, et sellise liidu õigusnormi mõisteid, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ning ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning selline tõlgendus tuleb leida, arvestades sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki (vt eelkõige 27. juuni 2013. aasta otsus kohtuasjas C-320/12: Malaysia Dairy Industries, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 24 Määruse nr 805/2004 artikli 6 lõike 1 punkti d sõnastusest nähtub, et tarbija on isik, kes sõlmib lepingu eesmärgil, mida võib pidada tema kutsetegevusest välja jäävaks. Asjaomane säte ei täpsusta, kas nimetatud tarbija lepingupartneri olemus kui tegutsemine kas kutsetegevuse raames või siis sellest välja jääval eesmärgil omab tähtsust vastaspoole kui „tarbija” määratlemisel. Tarbija lepingupartneri olemus ei tulene ka muudest selle määruse sätetest ja kuna see norm ei viita liikmesriikide õigusele, siis tuleb nimetatud õigusnormis kasutatud mõiste „tarbija” tähendus ja ulatus kindlaks teha, arvestades selle mõiste konteksti ning määruse nr 805/2004 eesmärki.
- 25 Sellega seoses ning selleks, et tagada Euroopa seadusandja eesmärkide järgimine tarbijalepingute valdkonnas ja samuti liidu õiguse ühtsus, tuleb eelkõige võtta arvesse liidu õiguse muudes eeskirjades kasutatud mõistet „tarbija”. Arvestades seda, et määruses nr 805/2004 sätestatud eeskirjad täiendavad määruses nr 44/2001 kehtestatud õigusnorme, siis osutuvad viimase sätted eriti asjakohasteks.
- 26 Nii tuleb esmalt meelde tuletada, et eelkõige nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiviga 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) loodud tarbijate kaitse süsteem lähtub eeldusest, et tarbija on suhetes ettevõtjaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet (vt eelkõige 14. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-618/10: Banco Español de Crédito, punkt 39; 21. märtsi 2013. aasta otsus kohtuasjas C-92/11: RWE Vertrieb, punkt 41, ning 30. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas C-488/11: Asbeek Brusse ja de Man Garabito, punkt 31).
- 27 Tarbijalepingute valdkonnas eelkõige määruse nr 44/2001 sätetega ette nähtud erandliku kohtualluvuse normide eesmärk on nähtuvalt selle määruse põhjendusest 13 tagada asjakohane kaitse tarbijale kui ettevõtjana tegutsevast lepingupartnerist tavaliselt majanduslikult nõrgemal positsioonil olevale ja õiguslikes küsimustes vähem kogenud lepingupoolele.
- 28 Selles osas on Euroopa Kohus korduvalt leidnud, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõikes 1, milles kasutatakse mõistet „tarbija”, on silmas peetud üksnes füüsilisest isikust lõpptarbijat, kes ei tegele äri- või kutsetegevusega (vt selle kohta 14. märtsi 2013. aasta otsus kohtuasjas C-419/11: Česká spořitelna, punkt 32).
- 29 Nagu määruse nr 593/2008 põhjendustest 23 ja 24 tuleneb, tunnustatakse lepingulise suhte nõrgema poole, sh tarbija kaitsmise nõuet ka siis, kui tuleb kindlaks teha tarbijalepingutele kohaldatav õigus. Kõnealuse määruse artikli 6 lõike 1 näeb selles osas ette, et tarbija ja ettevõtja vahel sõlmitud lepinguid reguleerib teatavatel tingimustel selle riigi õigus, kus on tarbija harilik viibimiskoht.
- 30 Need õigusaktid tunnustavad seega lepingulise suhte nõrgema poole kaitsmise nõuet siis, kui leping on sõlmitud kahe isiku vahel, kellest üks ei tegutse seeläbi oma äri- või kutsealal ja teine tegutseb sellisel alal.

- 31 Arvestades liidu õiguse eelnimetatud normides silmas peetud tarbijakaitse eesmärki, millega soovitakse muuta tarbija ja ettevõtja nendevahelistes lepingulistes suhetes võrdseteks, ei saa nimetatud normide kohaldatavust laiendada isikutele, kelle suhtes see kaitse ei ole õigustatud.
- 32 Nii on Euroopa Kohus sedastanud, et tarbijalepingute valdkonnas kehtivaid erandliku kohtualluvuse norme ei saa kohaldada lepingutele, mis on sõlmitud kahe isiku vahel, kes tegutsevad oma äri- või kutsetegevuse raames (vt selle kohta 19. jaanuari 1993. aasta otsus kohtuasjas C-89/91: Shearson Lehman Hutton, EKL 1993, lk I-139, punktid 11 ja 24).
- 33 Tuleb märkida, et pooltevaheline ebavõrdsus puudub ka sellises lepingulises suhtes, kus on nagu põhikohtuasjas tegemist kahe isikuga, kellest kumbki ei tegutse oma äri- või kutsetegevuse raames. Seetõttu ei saa sellele suhtele laiendada kaitse korda, mis on kohaldatav tarbijate suhtes, kes on sõlminud lepingu isikuga, kes tegutseb oma äri- või kutsetegevuse raames.
- 34 Seda tõlgendust kinnitab määruse nr 44/2001 artikli 16 lõigetes 1 ja 2 ette nähtud tarbijalepingute valdkonna erandliku kohtualluvuse normide struktuur ja ülesehitus, mis näeb tarbija esitatud ja tarbija vastu esitatud hagide puhul ette allumise tarbija elukohajärgsele kohtule. Sellest tuleneb, et nimetatud sätet saab kohaldada üksnes lepingutele, mille poolte vahel esineb ebavõrdsus.
- 35 Peale selle tuleb võtta arvesse asjaolu, et määrusega nr 805/2004 kehtestatud eeskirjad täiendavad määruses nr 44/2001 ette nähtud otsuste tunnustamise ja täitmise eeskirju.
- 36 Selles osas tuleb täpsustada, et kuigi kinnitus kui vaidlustamata nõude kohta tehtud kohtuotsuse määruse nr 805/2004 alusel väljastatud Euroopa täitekorraldus võimaldab vältida määruses nr 44/2001 ette nähtud *exequatur*-menetlust, ei välista sellise kinnituse puudumine võimalust täita kõnealune kohtuotsus viimati nimetatud määruses ette nähtud *exequatur*-menetluse abil.
- 37 Sellest tulenevalt võib viia see, kui mõistel „tarbija” oleks määruse nr 805/2004 raames laiem tähendus kui määruse nr 44/2001 raames, vastuoludeni nende kahe määruse kohaldamise vahel. Esimesena nimetatud määrusega loodud erikord võib viia otsuse täitekorralduse kinnituse andmata jätmiseni, samas kui määrusega nr 44/2001 ette nähtud üldkorras on selle täitmine siiski võimalik, kuna täidetud ei ole nõuded, mille täitmise korral võimaldab erikord kostjal täitekorralduse väljastamist vaidlustada põhjusel, et kinni ei ole peetud asja allumisest tarbija elukohariigi kohtule.
- 38 Kõigest eeltoodust tuleneb, et määruse nr 805/2004 artikli 6 lõike 1 punkti d tähenduses kuulub mõiste „tarbija” alla isik, kes sõlmib lepingu väljaspool oma kutsetegevust isikuga, kes tegutseb oma äri- või kutsealal.
- 39 Seetõttu tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 805/2004 artikli 6 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav lepingutele, mille kaks isikut on sõlminud väljaspool oma äri- või kutsetegevust.

Kohtukulud

- 40 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta, artikli 6 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav lepingutele, mille kaks isikut on sõlminud väljaspool oma äri- või kutsetegevust.

Allkirjad